

جوڭگوداعى جىلدىق ەڭ وتىمدى كىتاپتار

دو کپ

Dokky

ياڭ جيجون

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

بله حالىق باسپاسى

يالڭ جىچون

دو كى

Dokky

له حالق باسپاسى

图书在版编目 (C I P) 数据

藏獒:哈萨克文/杨志军著;迪力夏提等译. —奎屯:伊犁人民出版社,2007.10

ISBN 978-7-5425-0945-1

I. 藏… II. 杨… III. 长篇小说—中国—当代—哈萨克语
(中国少数民族语言) IV. 1247.5

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2007)第 161784 号

总 策 划: 努尔泰·克亚斯别克

策 划: 李春光

翻 译: 迪力夏提·吾力拜

古丽美热·霍孜汗

责任编辑: 赛力克·郝文拜

责任校对: 加娜尔·那比哈孜

藏獒 (哈文)

杨志军 著

伊犁人民出版社出版发行

(奎屯市北京西路 28 号 邮政编码 833200)

新疆新华书店经销

乌鲁木齐大金马印务有限责任公司印刷

880×1230 毫米 32 开本 15.625 印张

2007 年 10 月第 1 版 2007 年 10 月第 1 次印刷

印数:1—3000 册

ISBN 978-7-5425-0945-1

定价:25.00 元

باس جوبالاۋشى : نۇرتاي قىاسبەك ۇلى
جوبالاۋشى : لي چۇنگۇاڭ
اۋدارعاندار : ءدىلشات ورالباي ۇلى
گۇلميرا قوزىقان قىزى
جاۋاپتى رەداكتور : سەرىك قاۋىمباي ۇلى
جاۋاپتى كوررەكتور : جانار ءنابىعاى قىزى

دوكمى

ىلە حالىق باسپاسى باستىرىپ تاراتتى
(كۇيتىڭ قالاسى بيجىڭ باتىس كوشەسى 28-اۋلا)
پوچتا نومىرى : 833200
شىنجاڭ شىنخۇا كىتاپ دۇكەنىدە ساتىلدى
ءۇرۈمچى داجىڭما باسپا شەكتى جاۋاپكەرشىلىك سەرىكتىگىدە باسلىدى
فورماتى: 1/32 880×1230 باسپا تاباعى: 15.625
2007-جىل 10-اي 1-باسپاسى 2007-جىل 10-اي 1-باسلىۋى
تىراجى : 3000-1

ISBN 978-7-5425-0945-1

باعاسى : 25.00 يۋان

اكەمنىڭ دوگگىسى (كەرسىپە)

1

مەنىڭ ۋىسى روماندې جازۇمغا اكەم ۋارى دوگگىلەرگە دەگەن سالىنىشىم ارقاۋ بولدى.

جەتتى چاستلىقى كەزىم بولاتتىن. اكەم ۋۇش ۋەن قاينارىنداعى يۇشۇل سىلاراسىنان امام ەكەۋىمىزگە بىر دوگگى كۇشىگىن اكەلىپ بەرىپ:

— دوگگى — تىيەتتەردىڭ قازىناسى. بارلىق كەرەكتەرىڭە جارايدى، چاقسى اسىراڭدار، — دەپ تايىستادى.

دوگگى كۇشىگى امام ەكەۋىمىزگە ۇركە قاراپ، مۇلدە چاقىنداماي قويدى. ونىڭ بۇل مىنەزى بىزگە چاقپادى دا، ەكى اپتادان كەيىن ونى قاندىنگە اسىرپاستاپ جىبەردىك. اكەم يۇعان ەداۋىر رەنجىدى، سىراق كۇشىكتى قايتارپ اكەلۋگە بىزدى قىۋامادى. دوگگى كۇشىگى ەكى كۈننەن كەيىن ۋوزى قاشىپ كەلدى. اكەم يۇعان بالاشا قۇانىپ:

— قايتىپ كەلەدى — اق دەپ ويلاعامىن. ادالدىق دەگەن مىنە ۋسى، بىلەسىڭدەر مە؟ — دەدى بىزگە.

ۋكىنەرلىگى، ەركەلەۋدى بىلمەيتىن بۇل سۇيىقپاس كۇشىككە بىزدىڭ چاقسى قاراماعانىمىزغا اكەم ۋكپەلەپ، ونى سىلارعا قايتا اپارپ تاستادى.

سىناپتاي سىرەپ ون تۇرت جىل وتە شىقتى. ۋسى ون تۇرت جىلدا، مەن اسكەردە بولىدىم، جوعارى مەكتەپ ۋقىدىم، ۋدان «چىڭشاي گازەتىندە» تىلىشى بولپ سىتەدىم. تۇڭجىش رەت تىلشلىك بابمەن سىلارعا تۇسكەن كەزىم بولاتتىن تىيەتتەردىڭ تاس ۋيىنە چاقىنداي

بەرگەنمىدە، تايىنشاداي قارا دوگگى ملان قاراي جۇگىردى. اياق دىبىسى ات تۇيلىنىدى تاسىرلاپ، جەر سولقلىداپ بارا جاتقانداي بىلىندى ملان. قارا دوگگى قازىقتى شىنجىرىمەن قوسا سۇرىپ الپىتى. قازىق شىنجىزدىڭ ئۇشىندا جەرگە اندا - سانداندا بىر تىپ، ورتهكەشە برشىپ كەلەدى. مەن شوشىعانمىنان نە سىتەرمىدى بىلىمەي، تۇرغان ورنىمدا سىلەيىپ قاتىپ قالپىپىن.

بىراق، قارا دوگگى ملان تىسپەيدى. ەكى ادىمداي الدىما جەتپ كەلدى دە، كوزىمە قادالا قارغان كۆيى شوقىيىپ وتىردى. ارتىنان قۇا جۇگىرىپ كەلگەن دەنرىڭگەب ەستىدى تىبەت اغاي بۇل دوگگىنىڭ ئۇ ئورت جىلدىڭ الدىنىداي بىزدىڭ ئۈيگە اپتارپ قايتا كەلىنىگەن كۆشىك ەكەن، مەنى تانىپ تۇرغاننى ايتتى.

مەنىڭ دوگگى جۈنىدەگى تۈسىنىڭمى وسى كەزدەن باستالدى. مەن وتى نە بارى بىر - اق اي اسىراغام. بىراق، ازادان ئورت جىل وتسە دە ول مەنى يەم دەپ تاتىپ وتىر. ونىڭ بىز كۈتەنك يەشەن ماڭگىلىك جادىنا ساقايتىن. وشى قاسىيەتى، وشىن، يەت بۇلسا دا، وعان دەگەن قۇرمەنم ارتا تۈستى. ارتىستان تۇعالى وسى قارا دوگگى بۇلپ كوپ وتپەي، مەن، وشى وزەن قايتارشا تۇراقلىق بولشى بولپ كەلدىم دە، جالغاستى التى جىل تۇردىم. سىلاردا وتكەن وسى التى جىلدىق ومىرىمدە كوپتەگەن دوگگىلەردى كوردىم. ولار قانداق قانداق، قانداق شاركەز، مەنەزدى بولسا دا، بىرىنشى رەت كورگەندە - اق ملان بوتەن مەنەز كورسەتپەي، وز يەسەن كورگەندە - ەركەلەپ چاقىنىدۇق بايقاتاتتى. ولارنىڭ يەلەپ بولغان باسقا بىلدىن تاغىلاش. سۇراسا كەلپ، كەمىڭ كەم ەكەننى بىلگەن سۇڭ بارىپ تۇستىگەن ولار -

— باسە، بۇلار سەنى دەنەڭدەگى كەڭنىڭ يىسىنى تاتىپ تۇر ەكەن ەمەس پە؟ دەپ ەماز بۇلا كۈلەتتى. وسى التى جىلدا كەم يۇشۇلدىن كەتكەن بىز دوگگىمىزنى بىزگە قالدا تۇردى. ال، وشىرتىپ جۇرگەن مەن كەم مەن دوگگى جۈنىدەگى كىرەردىڭ شۇڭەننە شۇڭە بۇرۇنمى كەم سىلاردا جىيرما

[illegible]

بىتە قايناسىپ، اس - تامباق، اراق - شاراپتا بىرگە بولىپ، مالىق
قايرىسىپ، يىتقە تاماق بەرىپ، «تەنمەن - كىرىپ، سۆمەن شەنەپ»
دەگەن سىياقتى، جۇبايلار اراسىنداعى، كورشىلەر اراسىنداعى داۋام
دامايدى شەشۈگە. دەيىن كۈمەكتەسىپ، بىتە قايناسىپ كەتتىم. سول
كەزدەردە تىلشلىرىدىڭ، اسىرەسە، مەن سىياقتى قىز شەتتەگى مالىق
ساخاراسىندا جۇرگەن تىلشلىنىڭ مىندەتى تىم - اۋىر دا مەسەدى،
«بىر - ەكى ايندا بىر خابار جازسام، سونىڭ ءوزى ۇلكەن كۈبەك
سانالاتىن. نە سىتەيمىن دەسەم دە، ءوز تىزگىنىم ءوز قولىمدا بولاتىن.
كۈبەنەسە سىتەيتىندەرىم - ءوزىم تۇرعان ءۇيدىڭ نەمەسە بۇتچانانىڭ
دوڭكىلەرىن ەرتىپ، اللىن ساجازالاردى قىدىراتىنمىن، مالىق
شاتىرلارىندا شىلقا ماس بولىپ جاتىپ قالاتىن كەزدەرىم دە بولاتىن.
وسى كەزدەردە بىز تىبەت قىزىمەن باس قۇراسام، اكەم قۇساپ دوڭكى
اسىراسام، قىستا - سۆزى ەت ءىسى بۇرقىراغان توشالادا قىستاسام،
جازدا كوك جايلاۋعا اق شاتىردى تىگىپ تايىتاپ مال باقسام، وقتا -
تەكتە دوڭكىلەرنىمدى ەرتىپ قارلىق تاۋداعى ورمان اراسىنان اڭ اۋلاسام
دەپ ويلايتىنمىن. وسىنداي ويلاردىڭ جەتەگىمەن ءوزىمنىڭ وسىندا
ۋاقىتتىق تۇراتىن تىلشى ەكلەنمىدى ۇمىتىپ كەتكەن كەزدەرىم دە
بولعان.

«بىر رەت، چۇمارلىبتا ازيا ارالىن كۈبىرەك سىلتەپ، ەسىمەن
تانا - ماس بولتۇپتىن. ءتۇن جارىمىندا سىرتقا شىعىپ، سالىقن اۋاننىڭ
تىتىزكەندىرۋىمەن قۇستىم. ەسك الدىندا جاتقان بىر دوڭكى مەلىن
قاراعان جوق، تۈتە كەلدى، دەلقۇسىمىدى جالاپ - جۇقتاپ تازالاپ
تاستادى. قۇسقا ماس بولعان سول قۇستىقان جەرىمە جىيىلىنىپ قالعان
مەنىڭ قاسىما سۇلاپ ءتۇسىپتى. ءسۈيتىپ مەن ماس ءىتتى قۇشاقتاپ
دالادا ۇيىقتاپ قالىپتىن. ەرتەبى تاڭەرتەڭ ۇيقىلى - ۇياۋ ماڭايمىدى
سىپالاسام، ءۇستى - باسنى تۇك باسقان بىرەۋ دوڭكىنىپ قاسىمدا
جاتىر، اكىۋ، دىگى دۇندىروننىڭ (ءۇي يەسى) ۇستىنە تۇك قاپتاپ
كەتكەن نەسى؟ دەپ شوشىپ قالدىم. بۇل ءسىم ەل - ارانىندا كۈلكىگە

دو ککپی

اينالىپ، يۈكىل ساجارغا تاراپ كەتتى. يەنى، كورگەندە قىزدار سىقىلداي كۈلەتەن، بالالار: «اۋزىن، ئيت جالاعان، اۋزىن، ئيت جالاعان!» دەپ شۇنداقىتىن بولدى. سودان باستاپ ونداقىلار مەنى تەلىشى دەپ مەن، «دېگى دۈندىروننىڭ ئۈيىندە يىتپەن بىرگە ماس بولغان چىگىت» دەپ تانىستىراتىن، ۋىلەرنە قوناققا شاقىرىغاندا: «بىزدىكى ئۇيدىكى دوكىيىمەن بىرەر رومكا قەستىپ قايت» دەپ ازىلدەيتىن بولدى.

مەن ول كەزدە شاقىرغان جەردى قۇر. قالدىرمايتىنمىن. بىر-
جىلى جازدا جەلۋاڭ اۋلىنىڭ مالشىسى گاربىنىڭ. ۋىيىندە قوناق بولۇپ
بىر اپتا تۇردىم. ۋىسى بىر اپتادا سول ۋىيدىڭ تايىنىشداي قارا دوڭكىي
ملغان ابدەن ۋىيرلەسىپ الدى. ول مەنى سىلارنىڭ قاي تۈكپىرىندە
جۈرسەم دە نىزدەپ تاۋىپ باراتتىن. شول مىنەزىنەن ۋىنى بۇرىن اكەم
اسىراغان بولۇۋى مۇمكىن دەپ تە جورامالدايتىنمىن. بىرنەشە جىلدىن
كەيىن، مەن سىلارادان كەتەتتىن بولۇپ، جەلۋاڭ اۋلىنىڭ تاندىنىڭ قارا
دوڭكى مەنىڭ ۋىسى - كورپەمدى ئىپ سىقا كەتتىپ بارا جاتقانمىدى
بىلگەندەي سەزىكتەنە قاراپ تۇرغان بولاتتىن، اۋتوموبىلگە تۇتۇسىپ
قوزغالۋىمىز - اق مۇڭ كەن، اتىلىپ كەلىپ اۋتوموبىلدىڭ كەز
كەلگەن جەرىنەن قابا تىستەلەگەندە، تىستەرىشەن قان شىغىپ كەتتى.
مۇمكىن ۋل مەنى ۋىسى اۋتوموبىل زورلاپ كەتتىپ بارا جاتىر دەپ
ويلاسا كەرك. كەيىن ەستۈمىزشە، مەن كەتكەندەن كەيىن، قارا دوڭكىي
بىر اپتالغا شەيىن ەنار تاتپاي، بارلىق تىرشىلىك تىستىنى مەن ئىپ
كەتكەندەي بۇراتىلىپ جاتىپ تىپتى. باسقا امالى تاۋسىلغان ۋنىڭ
يەسى بىر قويدى باۋىزداپ، ۋستىنە ازداپ قاسقىردىڭ تۈگىنى
جايىستىرىپ، ۋنىڭ الدىدا تاستاپتى دا:

ر — سەننىڭ مالغا قاراعانىڭ ۋەسى ما؟ قويدى قاسقىر قىزىپ
جانسا، بۇزاتىلىپ جاتقانىڭ مەن ئاۋ، نەگە اسىرادىم سەنى؟ قاراشى، مەن
قاسقىردىڭ - تۈكتەرىڭ - كۆردىڭ بە؟ - ولاردى جازالاماي تەقىپ
جاتىرسىڭ! — دەپ زەككىتى. يەسەننىڭ بۇل سۆزدەرى وتىڭ تامىسىن
قوزغاشا كەرەك، ئېىر جىلدان بەرى بۇرى اتاۋلىنىڭ قاراسىن

اتى زاتىنا ساي اتاۋلارغا يە بولغان. ەرتە زامانداقى ادامدار ونى
«دېنازاۋىر ۋىت» دەپ اتالغان، چىانلوڭ پاتشا وعان «ۋىت سۇلتانى» دەپ
يالا بەرگەن، تىبەتتە «سېنگە» (ارستان) دەپ اتالغان؛ دو ككىدى
زەرتشەۋىشلەر «مەملەكەت اسلى»، «شەعبىستىڭ كىيلى ۋىتى»، «دۇنيەدە
سىرەك كەزدەسەتتىن قابالغان ۋىت»، «كۈللى الەمگە ايگىلى ەڭ بايىرىقى»،
ەڭ سىرەك، ەڭ قابالغان ۋىتى دەنەلى ۋىت تۇرى»، «دۇنيە جۈزىندەگى
قابالغان ۋىتتەردىڭ اتاسى» دەگەن سىياقتى اتاۋلارمەن اتاپ
كەلەدى. 1275 - جىلى يتالىالتىق ەكسپەدىتسياشنى ماركوپولو ۋىزى
كوزىگەن دو ككىدى «تىبەتتەن ۋىزىمىدە كۆرۈنگەن ۋىزى ۋىت تۇرىن
كەزدەستىردىم. ونىڭ ۋىزى تۇلغاسى تايىنشاڭداي، گۈرىلدەگەن داۋىسى
ارستانداي» دەپ سۆزەتتەگەن. چاڭ ەرانىڭ 1240 - جىلى شىنخەسحان
ەۋروپاغا شاۋىل جاساعاندا، ونىڭ سولتۇستىكىكە ۋىت ەرتىپ شەرۋ
تارتقان قوسىنىنان وتىز تەشەلىك دو ككى ەۋروپادا قالىپ، وسى تازا
قاندى گىمالاي دو ككىمەن بۇدانداستىرىلغان ۋىزى تۇلغالى جۇمىس
ىتتەرى باستىۋ، لوتىۋەر، گەرمانيا دانيىسى، فرانسىيە سالت بەرناردى،
كانادانىڭ نەۋفالاندى، انگليا ماستىفى، ت. ب. لار جارىققا شىققان. انە،
سوندىقتان ەۋروپا، ازيا قۇرىلىقتارنىداق ۋىزى دەنەلى قابالغان ۋىتتەردىڭ
نەگىزىنەن يارلىغىنىڭ ارعى تەگى دو ككى دەۋگە بولادى.

ا. كەم تام. - تۇمداپ جىنلغان دو ككى جۈزىندەگى ۋىزى تەكتەس
بىلىمدەردى ەستەلىك داپتەرىنە جازىپ، ۋنەمى سوعان قازاپ وتىراتتىن،
داپتەرىندە دو ككى تۇرالى ۋىزى بىلەتتىن، اغىزدار دا بار بولاتتىن؛ بۇل
ىزىگە 'دو ككىدىڭ چىڭخاي - شىزاڭ ۋىستىرىندە ەرتەدەن قازىرگە
دەيىن كىيلى سانالىپ كەلە جاتقانن تۇسىندىرەتتىن. اغىزدار ەدى ەرتە
زامان اغىزدارىنىداق «سۋاننى» (الپ - ارستان - اۋد) دەپ اتالاتتىن
اياتتى جىرتقىش ەڭ ۋىزى دو ككىدى مەڭزەيدى. سوندىقتان، دو ككى
«ساڭنى» (ۋىت قۇدايى - اۋد) دەپ تە اتالغان. تىبەت باتىرى گەستىر
جۈزىندەگى اغىزداردا ايتىلاتتىن جەڭىمپاز سوعىش پىرلەرنىڭ كلوپ
ساندىسىندا دو ككىلەر مەڭزەلەدى. بۇددا قورعاۋشى دورجى شۇكەننىڭ

قاسىنداعى، بىرىنشى اۋلىيە قۇسۇيەك پەرى ساڭبا كاربونىڭ، وزگەرگەن تۇلغاسى، اۋلىيەلەر-تاسى، ۋىنچىۋىچىيەنبۇ مەن اۋلىيەلەر ئانىسى ۋما بۇيىنىڭ جولبارىس پەرىسى، الەم پاتىشا، ئانىسى باندان لامو مەن الباستى، الاستاۋشى، قارا، قۇيىن اۋلىيەنىڭ، مەننىڭ، كولىگى، ياراداز، تاۋى مەن سامونىو تاۋىنىڭ تاۋى اۋلىيەسى، قۇش، جولنى، جايلاۋىنىڭ، قورعاۋشى اۋلىيەسى، سونداي - اق، ەكىنشى، جانزاداعا بولمىسىپ، الەم-اۋلىيەسى، سۇن ۋكۇشمەن، ساينساتىن، تاڭىر، قۇتبانى - وسىلاردىڭ بارلىعى ايباتتى گىمالاي دوگكىلەرى دەپ ايتىلادى.

دوگكى چوئىندەگى وسىنداي بىلىمدە، مەن، اڭىزدار، اكەمە، زور جۇبانىش بولدى؛ اكەمنىڭ يۇشۇل، سىلار، تاسىنان، الپ، قايتقان، سول، دوگكىنى، كارتەيىپ، ولگەننەن، كەيىن دە، ونىڭ، دوگكى، تۇرالى، سۇيىسىپ، تىشلىگەن، مەدەۋ، بولا بەردى، مەن، اكەمدى، قۇانتۇ، ۋىش، گازەتتەردەن، دوگكىدىڭ، نەگىزگى، تارالغان، جەرى، دوگكى، جەتلىدىرۋ، بازاسى، دوگكى، بايلاۋ، جىئالىنى، دوگكى، كورمەسى، چوئىندەگى، ماقالالاردى، قىپ، الپ، پارىپ، بەرگەنمەدە، ول، كەرىنشىن، كۇڭلىسىز، دە، قامىغىپ: «ونى، دوگكى، دەۋگە، بولما؟ ولار، بەرگەن، كەتتىك، ۋى، جايۋاتى» دەگەن، بولاتتى؛ دە، مەن، سىلار، تاسىنان، الپ، قايتقان، دارا، جايۋانات، سونداي، اق، جوعارى، ساپالىق، بولمىسىن، كوشپەندى، مالشىلاردىڭ، اسقاق، سەزىمنىڭ، رۇحانى، تىرەگى، دەپ، سەپتىلەتتىن، دوگكىدىڭ، ۋون، - بويىنا، سىلار، تاسىنى، مەن، ۋى، جايۋاندارىندا، بولاتتىن، ەك، اۋىل، قاسىيەت، سىلار، تاسىنى، مالشىلاردا، بولاتتىن، تاڭداۋلى، ساپا، جىناقتالغان، دەپ، قازالاتتىن، دوگكىدىڭ، ايباتى، مەن، قاجىر، قايراتى، ادامداردىڭ، سىلاپ، - سىپاۋىمەن، جالغىسپايدى، قايتا، تەك، ئىچىڭى، شىزاڭ، ۋستىرىنىڭ، قاتال، قارلى، بوزاتىندا، شىڭدالدى، ەگەر، ولار، وتىگى، كەمىندە، ەلۋ، پايز، جەتسىپەيتتىن، ەلسىز، ۋستىرىتتە، قۇيىعتا، اسىر، سالماسا، نۇلدەن، توفەن، قىرتىق، گرادۋستىق، قارلى، دالادا، كۇڭىز، ەنە، ۋرمەسە، اۋىل، ماڭىن، تورۇلداغان، قاشقىرىمەن، قابىلاتىنىڭ، شابۋىلىنا،

تايان ارالقتاى توبەدە باتىس-گىگودودان اكەمە ەرىپ كەلگەن مەتلى
بالا مەن گىگري سىنگە دەپ اتالاتىن. ارلان ارستانداي ەسارى ەيت
قاتارلاسا قاراپ تۇر، اكەم «گىگري سىنگە» دەگەن اتاۋدىڭ قارلى تايان
ارستانى دەگەن مەنىنا بەرەتتىن. كەيىن ۇقتى. گىگري سىنگەدە زور
دەنەلى. ارستان مباس جاس ارلان دوگگىي ەدى.

اكەم شالا - شارپى تىبەت تىلىمەن: «...»
— سايان تە بولدى؟ ولار جوعارعى امادان كەلگەن بالالار عوي،
دەدى جالاڭاش كەۋدە بالاغا. بالا اكەمە تەستىرەيە ەبىز قاراپ-الپى:

— جوعارعى امالقتار ەبىزدىڭ اتا جاۋىمىز... ودورجي، ودورجي! —
دەپ تىبەت تىلىمەن كارلەنە ايغاي سالىدى.
تىبەت يىتتەرى دە جارنسا ارسلداپ جۇگىرە جونەلدى. جوعارعى
ماللق جەتى بالا «مالگاگراپىنسىنبو، مالگاگراپىنسىنبو» دەپ شۇلىداپ
تىم - تىراقاي قاشتى.

گىگري سىنگە ولاردى قورعالانداي يىتەرگە قارشى ۇمتىلىپ، ۇماران
جۇمار تالاسا كەتتى.

اكەم اڭرىپ تۇرىپ قالدى. ول يىتەردىڭ دە وستاي قيان كەسكى
سايساتىن، يىتەردىڭ دە ادامدار قۇساپ الدىمەن باسقا تۇردەگىلەرمەن
مەس، ۇز تۇرىندەگىلەرمەن قاقتىبىساتىن تۇغىش رەت كورىپ تۇر.
بارلىق ەيت اتاۋلى بالالاردى قويىپ، زدەرىنە قارشى كەلگەن گىگري
سىنگەگە لاپ قويدى.

جاعايدىڭ وزىنە تم ەتىمىسز كەنەن بىلگەن گىگري سىنگە تەز
قىمىلداۋ مالىن قولداندى. تاڭداغان نىساناسىنا وقتاي اتىلىپ بارىپ
وعان اۋزى سىنبەسە، ونى تىاستاپ، قارشى كەلگەن تىلى ەبىز ۇلنە
ۇمتىلدى. الپ كۇشتىڭ مۇنداي ەكپىندى قىمىلى توتەنشە سۇراپىل
بولدى. ول قايسىسىن نىساناغا السا، شول دوپشا دومالاي جەر جاستانا
بەردى. ەبىزاق، باتىس گىگودونىڭ يىتەرى ونىڭ بۇل ۇمتىلىستىن ۇراي
ساناپ، ەبىز ۇلنە جۇگىرسە، قالعاندارى قۇيرىعىنا جارماسىپ،
ولەرمەندەنە ۇل سالىدى، شانىنا، ساۋرىنا تەستىرەن باتىرىپ، قان جوسا.

[illegible]

كەسەكتەۋ «نەسىنە» دورجى «لالبا دەپ ات قويدىق. بۇلار ۈز كەزىندە
اكەمنىڭ دوگكىلەرىنىڭ. اتى بولاتتى، ۈبىز «تورت كۈشكە» ئاتلارنى
قويدىق. مەن-ۈسى رۇماننى «جازغانىمدا» اكەمدى، چانە، «تورت» دوگكىي
كۈشىگىن. ەسكە، ۈلۈ-تۇرغۇسىنان سول-كۈشىكتەردىڭ اتىنى
كەينىكەرلەرمە قويدىم. - - - - -
«تورت» دوگكىي كۈشىگى كەلگەن. ۈسى كۈنى. ۈبىزدىڭ ۈيدەگىلەر
تۇغۇش: رەت قۇلىپ مەر. - سارە بولدى. توپسىن بائىشتالغان ۈسى
قۇلىش ۈبىزدى قايعى. - قاسىرەتەن ارلىتتى. - ەكى ايتادان كەيسىن
ۈبىزدىڭ ۈيگە ۈرى «تۈستى» ۈرى. باسقا ەشارىگە تەيسىپەيتى، «تورت
كۈشىكتى ۈبىراق الپ كەتپتى» - - -

ۈبىز ۈي شىمىزدەگىلەر تۈگەل اتاناسقا كەلىپ تۇس. - تۇستان
نەدەۋ سالىدىق. يەينە بالا جوعالتقان ادامدارشا: «گىگىرى شىنگە، دورجى
«لالبا، گىرى، ناھىرى!» دەپ جامىراي ايعاي سالىپ، قالانىڭ تۈكىنىر. -
تۈكىنىر تىنە نەدەدىك. نەدەسۈگە ادام سالىدىق، ساقشىغا حايارلادىق،
غازەتكە قولقاتىدىرۇ شىعاردىق، ۈشۈپنىشى جاربالادىق، ايتەۋ قولىمىزدان
كەلگەن امالدىڭ بارلىغىن. نەستەدىك. وسلايشا ەكى جىل. ۈتتى،
اكەمىزدىڭ، سونداي. - اق، ۈبىزدىڭ «تورت كۈشىگىمىزدىڭ
تابىلمايتىنىنا. اقىرى مويىنىيال بولدىق. ۈيت ۈرىلارنى ادەتتە ۈيتتى
وزدەرى اسىرامايدى. ۈلار ۈيت ساۋداگەرلەرنى بولۇى، ۈوز مۇددەسى. ۈۈشنى
وزگەنى وزەگەننەن تەبىۋەلەندىرىپمەن دۈككىي كۈشىكتەرىن اقسىغا
اينالدىرغان. بولۇى مۇمكىن. دوگكىي كۈشىكتەرىن اقسىغا ساتىپ
الاتىدارىت. قالاي. دا دوگكىي ۈۈسكەرلەرى. ۈولارى كۈشىكتەردى قورلامايتىن
شىعار؟ كۈشىكتەردى ماپىلەپ اسراي قوپارماي بىرەڭگە دەۋ قىس. «تورت
دوگكىي كۈشىگى ۈبىر ادامنىڭ قولىنداما كەن، الدە تورتەۋى «تورت
جاقتا» ۈبىز. - بىرىنەن ۈبولىنىپ، الدى - الدىنا ۈزىپ. - تۈزۈپ ۈجۈر مە
كەن؟

قازىر «تورت دوگكىي كۈشىگىنىڭ ەسەيىپ، «اكە - شەشە» بولاتتىن
كەزى بولدى. مەنىڭ ولاردى اسراۋشىلارغا ايتارىم، ولاردىڭ اتى

ەستەرىڭدە بولسىن: گىڭخېرى سىنگە — قارلى تاۋ ارىستانى، دورجى
 ۋالبا — نىزگى نىيەتتى اۋلىيە ۋاجرا، گىرى — ايدى سىمۋول ەتكەن باتىر
 اناننىڭ اتى، ناھىرى — بۇلتتاردى سىمۋول ەتكەن ارىستان ۋمۇسىندى
 ەدىن قورعاۋشى اۋلىيەنىڭ اتى. مۇنان تىس، گىرى، ناھىرى دەگەن اتتاردى
 تىبەتتەر بالالارىنا ەركەلەتىپ تە قويادى.

تاغى دا ەستەرىڭدە بولسىن، ولاردى ۇستىرتتەگى مالشىلارشا
 اسىراڭدار، ولاردى استە كەزكەلگەن يىتتەرگە تەلى بەرمەڭدەر! گىڭخېرى
 سىنگە، دورجى ۋالبا جانە گىرى، ناھىرىلار تەك تازا قاندى گىمالاي
 دوگكىمەن ۇرپاق قالدىرعاندا عانا، تەگىن ساقتاي ۇمەن بىرگە، رۇحاني
 ۇلىلىعى مەن ساپالىق وسكەلەڭدىگىن دە ساقتاي الادى، سوندا عانا ولار
 ەرەك ايباتىن، قايسار قاسىيەتىن، وزىندىك دارالىعىن ۇرپاقتار بويى
 جالعاستىرىپ، ادامزات تۇرمىسىنىڭ ماڭگىلىك بولەگىنە اينالادى.

تاغى دا ەستەرىڭدە بولسىن، ولاردىڭ ۇن بويىنا سلحاراداعى تىبەت
 حالقىنىڭ اكەگە دەگەن سۇيسپەنشىلىگى سىڭگەن، ەبىر ەرجىگىتتىڭ
 اكەسىنە دەگەن شەكسىز سالغىنىشى ۇيالاعان.